

Yttrande över Bottenhavets vattendistrikts samrådshandlingar 2021-2027

Naturskyddsföreningen Gävleborg (NFG) har gått i genom dessa samrådshandlingar med särskild inriktning att studera förhållandena i Gävleborgs län. Dock påverkas vattenförekomster även av utanförliggande källor. Därför tas även företeelser utanför länets gränser upp.

Vi människor har under mycket lång tid försökt att anpassa naturmiljön till oss. Det har varit mycket lyckosamt för oss. Befolkningen har vuxit och välståndet har, i vart fall i västländer, ökat väsentligt. Totalt närmar vi oss 8 miljarder människor på jorden. Tyvärr har det skett på bekostnad av många andra arter och artbortfallet är nu så omfattande att det saknar motstycke historiskt. Många hävdar att vi just nu befinner oss i den sjätte massutrotningen. De fem föregående har orsakats av meteoritnedfall eller liknande, som har orsakat klimatförändringar. Nuvarande massutrotning orsakas av oss människor.

Vi måste bryta utvecklingen att utarma den biologiska mångfalden. Det gäller såväl internationellt, nationellt, regionalt som lokalt. Vi måste alla medverka till detta. Just nu sågar vi på den gren vi själva sitter på. Så kan det givetvis inte få fortsätta om vi vill överlämna en hållbar utveckling till våra efterkommande.

Naturskyddsföreningen Gävleborg anser att förslagen till åtgärder och miljö kvalitetsnormer (som syftar till en god ekologisk status) i samrådshandlingarna är i huvudsak bra. Vår granskning har inriktats på att bedöma om de är tillräckliga eller om det är något som saknas (vi har således valt att se till helheten snarare än till enskilda vattenförekomster och övriga vatten inom länet). Av den anledningen har vi i huvudsak tagit upp följande områden:

Invasiva arter i vattenmiljöer
Vandringshinder
Strandskydd
Övergödning

Invasiva arter i vattenmiljöer

Det är förvånande och illavarslande att så lite skrivs och föreslås kring bekämpning av invasiva arter i vattenmiljöer. Problemet har funnits i många år, men växer i omfattning. Det är lätt att inse att det råder stora svårigheter i att bekämpa oönskade arter, men nog borde det kunna föreslås några motåtgärder och inte bara en uppräkningslista av vilka som betraktas som invasiva.

I princip finns det inga andra metoder att bekämpa invasiva arter än att stärka konkurrenter. NFG önskar därför att skyddet av lekomyråden för predatorer skall utökas då det utgör en helt nödvändig åtgärd. Fler lagligt skyddade vattenområden samt nyanläggningar av lekomyråden ("gäddfabriker") för gädda och abborre behövs.

Lokala, stationära bestånd av öring, röding och harr måste därtill också få ett bättre skydd. De är präglade lokalt under mycket lång tid och därför anpassade till respektive vattensystem. NFG anser därför att marina reservat vid älv- och åmynningar behöver anläggas med fiskeförbud.

Skydds jakt på skarv är angelägen för att underlätta tillväxten av örings- och laxbestånden.

Naturskyddsföreningen Gävleborg

Vandringshinder

Vattenlevande organismer som är beroende av strömmande vatten har minskat radikalt. Flertalet fördämningar tillkom långt tidigare än när ordet miljö togs in i vokabulären. Intresset att bevara naturmiljön var minst sagt låg. Därför är det nu bra att gamla vattendomar äntligen omprövas för våra vattenkraftverk. NFG anser att dessa omprövningar naturligtvis måste omfatta alla kraftverk, även de större. Vidare anser vi att även övriga vandringshinder snarast bör rivs ut, förses med omlöp eller på annat sätt åtgärdas. Det finns fortfarande ett otal vandringshinderande vägtrummor och arbetet med detta är gravt eftersatt. Här har även skogsnäringen ett stort ansvar då antalet skogsbilvägar i Sverige är enormt (de ska enligt uppgift uppta 15 % av Sveriges skogar)¹.

Strandskydd

Privatisering av stränder är skadligt på många sätt. Ur ett biologiskt perspektiv gör en privatisering att strandzonen ofta går från artmångfald till en extrem artfattigdom. Åtskilliga exempel visar att så är fallet. Det är mer regel än undantag att strandzoner rensas från strandvegetation, muddras och omformas till en bra plats för de enskilda, men till en dålig plats för övriga arter. Det anser NFG bör påpekas i samrådshandlingarna.

Bebyggelse intill stränder innebär att vattenförekomsten belastas med mer näringsämnen från avlopp och från läckage från gräs- och odlingsytor. Beträffande utsläppen från avlopp bör påpekas att enskilda avlopp, som det ofta är fråga om vid privatisering av stränder, åldras och får allt sämre reningsgrad. Redan efter 10-15 år är reningsgraden mycket låg. Utsläpp till vattenförekomsten av farliga ämnen ökar också.

Under begreppet strandskydd kan också påpekas att såväl skogsbruk som jordbruk påverkar sjöar och vattendrag i betydande omfattning. Odlingar och djurhållning bedrivs nära och i många fall i direkt anslutning till stränder. Väl tilltagna kantzoner är ett måste. Modernt skogsbruk med stora avverkningsytor bidrar till en betydande grad till läckage av tungmetaller mm. Kalavverkning borde inte få förekomma. Om vi skall komma till rätta med den alarmerande minskningen av antalet arter så måste det ske en radikal förändring av jord- och skogsbruket därför att det som sker på land har avgörande betydelse för de vattenlevande organismerna. Att vare sig politiker eller myndigheter försöker ta ett bättre helhetsgrepp i dessa frågor anser NFG vara högst olyckligt. Att Miljöbalken, Skogsvårdslagen och Ramdirektivet för vatten inte är bättre synkroniserade är anmärkningsvärt och det gör också att skogssektorn kan fortsätta köra sönder vattendrag och våtmarker, förändra markhydrologin och avlägsna kantzoner i ett rasande tempo, vilket får förödande konsekvenser för livet i vattendragen särskilt de små, vilka det också finns flest av. Vidare borde alla tidigare dikesföretag ses över och så många som möjligt avskaffas för att motverka att de åter blir aktiva samtidigt som igenpluggning av gamla diken bättre borde uppmuntras och genomförandena underlättas.

¹<https://www.natursidan.se/nyheter/skogsbilvagar-kostar-enorma-summor-och-upptar-15-procent-av-sveriges-skogar/>

Naturskyddsföreningen Gävleborg

Övergödningen

Bottenhavet har en något bättre situation än havsområdena söderut. Förhållandena är dock långt ifrån bra. I Bottenhavet bedrivs ett industrifiske, som skapar obalanser och som i sin tur skapar övergödningseffekter. I Bottenhavet sker dessutom betydande utsläpp från sjötrafik. Sammantaget blir effekterna att Bottenhavet inte uppnår god ekologisk status.

NFG anser att myndighetskontrollen av de olika verksamheter som belastar sjöar, vattendrag och havet behöver förstärkas liksom verktygen för att beivra belastningarna. Återigen kommer de areella näringarna undan sitt ansvar för de näringsämnen som läcker ut genom deras verksamheter.

Slutord

Det här är den tredje upplagan av förvaltningsplan, åtgärdsprogram, miljökvalitetsnormer och miljökonsekvensbeskrivning i vattenförvaltningscykeln. Fortfarande ser vi en negativ utveckling beträffande den biologiska mångfalden i våra sjöar, vattendrag och i havet. I huvudsak är det på land som åtgärder måste sättas in för att bryta utvecklingen. Vi inom Naturskyddsföreningen Gävleborg är övertygade om att allt det vi har lyft i detta yttrande är välkänt bland myndigheterna, men att det trots det inte tagits med i handlingarna. Att t.ex. principen om att förorenaren betalar inte nyttjas i större utsträckning än idag är beklagansvärt. Mycket ekonomiska resurser till restaureringsåtgärder skulle tillkomma om t.ex. skogsbruket fick betala för de irreversibla skador det givit upphov till. Det är frustrerande att så lite har hänt trots de krav som vattendirektivet ändå ställer.

Jenny Olsson

Ordförande

Naturskyddsföreningen
Gävleborg

Tommy Stenergard

Sammanställande Gävle-Dala Havs-
och sötvattengrupp

Naturskyddsföreningen
Gävleborg